

International Science Group

ISG-KONF.COM

VIII

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"DISTANCE LEARNING IN UNIVERSITIES
AND MODERN PROBLEMS"**

Budapest, Hungary

November 07-10, 2023

ISBN 979-8-89238-620-3

DOI 10.46299/ISG.2023.2.8

DISTANCE LEARNING IN UNIVERSITIES AND MODERN PROBLEMS

Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Conference

Budapest, Hungary
November 07-10, 2023

UDC 01.1

The 8th International scientific and practical conference “Distance learning in universities and modern problems” (November 07-10, 2023) Budapest, Hungary. International Science Group. 2023. 314 p.

ISBN – 979-8-89238-620-3

DOI – 10.46299/ISG.2023.2.8

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

45.	Голинська М.М. СИМВОЛІЗМ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНІ "СТОЛІТТЯ ЯКОВА"	214
46.	Жуманбаев М., Базарбекова С.А. БОЛАШАҚ МАМАННЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН КӘСІБИ БАҒДАРЛЫ ОҚЫТУ	219
47.	Кадірова Х.Б. ТЕХНОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ УЗБЕКСЬКОЇ МОВИ В НЕФІЛОЛОГІЧНИХ УКРАЇНСЬКИХ ГРУПАХ	222
PHILOSOPHY		
48.	Лубкович Н.З., Волянська В.В. УКРАЇНА В СИСТЕМІ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	226
POLITICS		
49.	Yedilov Z., Bimbetov M. THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON EDUCATIONAL MOBILITY IN KAZAKHSTAN: A CASE STUDY OF DIGITALIZATION AND NEW BEHAVIORAL PATTERNS	231
50.	Лаврук В.В. ПРОБЛЕМАТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ	235
PSYCHOLOGY		
51.	Jan V.Z., Koval O. DEVELOPMENT OF THE MEDIATOR'S POTENTIAL	240
52.	Shogiradze J., Bandzeladze T., Arutinova L. UNDERLYING PSYCHOLOGICAL FACTORS OF MINIMUM AGE OF CRIMINAL RESPONSIBILITY	244
53.	Бабчук О.Г. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД	252
54.	Возний Д.В., Бабчук М.І. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	256

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ УЗБЕКСЬКОЇ МОВИ В НЕФІЛОЛОГІЧНИХ УКРАЇНСЬКИХ ГРУПАХ

Кадірова Хуршида Батирівна,

Кандидат філологічних наук, доцент

Ташкентський державний університет узбецької мови та літератури імені

Алішера Навої

Анотація: Потрібно координувати навчальний процес з урахуванням професійного характеру представників суспільних наук, які викладаються у профільних навчальних закладах. У цій статті порушується питання навчання узбецькій мові шляхом роботи зі словником термінів у українських нефілологічних напрямках. Автор стверджує, що такий підхід допоможе учням розвинути інтерес до використання літератури, читання та обраної професії.

Ключові слова: *узбецька мова, українська мова, словник, методи, нефілологічні напрями, педагогіка*

У результаті реформ, спрямованих на виховання зрілого покоління в Узбекистані, найближчим часом відбуваються істотні зміни в інтелектуальному потенціалі країни. Метою Закону «Про освіту» та «Національної програми підготовки кадрів» є «Створення національної системи, докорінне реформування сфери освіти, звільнення її від ідеологічних поглядів та забобонів минулого, підготовка висококваліфікованих кадрів, які відповідають високим морально-етичним вимогам на рівні розвинутих демократичних країн» [6]. Ще до цього в системі освіти над питаннями «Чому я навчаю?», «Чому я навчаю?», «Як я навчаю?» розмірковували багато і довго. Багато років вони шукали відповідь на запитання «Як ефективно та результативно викладати» [4]. Це створило основу для появи сучасних методів навчання, тобто інтерактивних методів, інноваційних технологій у освітньому процесі.

Час потребує професійної орієнтації суспільних наук у профільних вишах. Наприклад, сьогодні однією з вимог до викладання соціальних наук у профільних навчальних закладах є координація навчального процесу та орієнтація на спеціалізацію з урахуванням особливостей представників області. Це засновано на вплив професійних кадрів, що зростають, на якість освоєння суспільних наук. Ця освітня технологія особливо корисна під час навчання узбецькій мові у українських групах профільних напрямів.

В очах студентів, які вивчають математику, психологію, основу менеджменту тощо, предмет узбецької мови займає другорядне місце порівняно зі спеціальністю. Однак для того, щоб їх специфічні здібності та кваліфікація в галузі своїх дисциплін відповідали соціальним вимогам, непорівнянна роль вищезгаданих наук у підвищенні їх працездатності. Адже вони мають не лише вміти працювати у сфері математики чи психології, а й вміти висловлювати свої почуття у державній мові. Особливо в той час, коли узбецька наука і культура

розвивається, здатність вивчати мову розуміти і думати про неї є гарантією розвитку.

У навчальному процесі велике значення надається роботі над текстом разом із граматиною узбецької мови. Цей освітній процес, який служить розвитку мови, може проводитися особливим чином у спеціалізованих групах. В даний час збільшилася кількість інноваційних технологій та інтерактивних методів. Використання сучасних методів у поєднанні з освітніми технологіями, такими як "Сходами", "Карусель", "Бумеранг", "Проблема", "Лабіринт", "Бесіда" та ін. дозволяє учням мислити самостійно, вільно, шукати, підходити до кожного питання творчо, відчувати відповідальність, це неминуче. А робота зі словником термінів у галузі математики чи психології, зміцнює в них інтерес до ефективного використання літератури, а головне інтерес до читання та обраної професії, а також повага до педагога. Студенти можуть познайомитися не тільки з лексикою узбецької мови, але й узбецькою альтернативою термінів математики, менеджменту, мистецтва або психології. Вони можуть здобути навички та кваліфікацію, такі як здатність висловлювати свою думку узбецькою мовою, аналізувати, брати участь у дебатах про великих діячів, відомих своїх сфер та питань, пов'язаних з історією професії. Це призведе до збагачення уявлень студентів російської групи, які навчаються в галузі математики, психології, менеджменту та ін про узбецьку науку, до глибшого його розуміння, а також до формування перекладацьких навичок та кваліфікації. Для цього важливо звертатися до словників та працювати зі словниками.

За останні роки у словнику узбецької мови проведено ефективну та значну роботу. Також стала вельми поширеною набули словники, присвячені різним областям, складені з урахуванням віку, рівня життя та світогляду учнів. Філологічні дослідження йшли в ногу з розвитком суспільства. Градація слів [1], слова синоніми [10], слова омоніми [12], взаємні слова [11], склад слова [7], застарілі слова [9], навчальний словник фразеологізмів [8] з'явилися в узбецькій бібліографії. Розвитку узбецької лексикографії внесли економічний, юридичний, історичний, психологічний, політичний, маркетинговий, географічний, медичний словник термінів нефілологічного спрямування. Однак, краще користуватися українсько-узбецькими або узбецька-українськими словниками та застосовувати в освітньому процесі метод «аналізу понять». Використовуючи цей метод, щоб повторити, закріпити, запам'ятати всі теми предмета або модуля, дати самостійні коментарі до певних понять, удосконалити усне та письмове мовлення, запам'ятати узбецький варіант термінів області своїх професій. Також можливі методи «Кластер», «Бліц-ланцюжок», «Чайнвод», «Безперервний ланцюжок». Нижче наведено зразок роздавального матеріалу, що використовується на уроках узбецької мови у напрямі мистецтва.

Table 1.

Поняття	Зміст	Український еквівалент
Ganch		
San'at		
Hattotlik		
Ko'rgazma		
Kashta		
Kulolchilik san'ati		
Uymakorlik		
Rangtasvir		
Tasviriy san'at		
Surat		
Mo'yqalam		
Madaniyat		

Написані поняття в роздатковому матеріалі можуть бути виражені картинками, символами або правою частиною роздавального матеріалу дати пояснення понять, а в лівій частині можна написати або намалювати на основі пояснення.

На закінчення можна сказати, що у поглибленні професійних знань соціальні науки повинні мати поряд зі спеціальними науками. Для підвищення інтересу до навчальних предметів доцільно організувати навчальний процес виходячи зі своєї галузі, використовувати інноваційні технології, що ґрунтуються на уяві та вміннях учнів. Адже сьогоденне завдання освіти – навчити студентів вміти функціонувати самостійно в умовах інформаційно-освітнього середовища, яке вдосконалюється з кожним днем.

Список літератури:

1. Бобожонов Ш. Исломов И. Ўзбек тилининг сўзлар даражаланиш ўқув луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
2. Beysenova, Azoda, Kadirova, Xurshida MASHG‘ULOTLARDA O‘ZBEK VA RUS TILLARIDAGI TURG‘UN BIRIKMALARNING LINGVOKULTUROLOGIK QIYOSIY TAHLILI // ORIENSS. 2023. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mashg-ulotlarda-o-zbek-va-rus-tillaridagi-turg-un-birikmalarning-lingvokulturologik-qiyosiy-tahlili>
3. Kadirova, X.B. O‘zbek tilini xorijiy til sifatida o‘qitishda ta’lim sifatini belgilovchi omillar // International scientific journal of Biruni. 2022. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbek-tilini-xorijiy-til-sifatida-o-qitishda-ta-lim-sifatini-belgilovchi-omillar>
4. Ишмухаммедов Р., М.Юлдашев. Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар. – Т.: “Ниҳол” 2013.
5. Кадирова Х.Б. Лексико-семантические аспекты узбекского национального прикладного и изобразительного искусства в узбекском, русском и английском языках. Вопросы современной науки: коллект.науч.монография. – М: изд. Наука,

2023. T.81 – 119-143 с.
https://www.researchgate.net/publication/371417300_LEKSIKO-SEMANTIKIE_ASPEKTY_UZBEKSKOGO_NACIONALNOGO_PRIKLADNOG_O_I_IZOBRAZTELNOGO_ISKUSSTVA_V_UZBEKSKOM_RUSSKOM_I_ANGLIJSKOM_AZYKAN
6. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури. / Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2007 й., 15-сон, 150-модда
 7. Менглиев Б. Баҳриддинова Б. Ўзбек тилининг сўз таркиби ўқув луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
 8. Менглиев Б. Бойматова О. Худойбердиева М. Ўзбек тили иборалари ўқув луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
 9. Норхўжаева Х. Ўзбек тилининг эскирган сўзлар ўқув луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
 10. Сувонова Х. Турдиева Г. Ўзбек тилининг шаклдош сўзлар луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
 11. Ҳамраева Ё. Ўзбек тилининг ўзлашма сўзлар ўқув изоҳли луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
 12. Шукуров О. Бойматова Б. Ўзбек тилининг маънодош сўзлар ўқув луғати. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.